יאחֲזוּ בְּיָדוֹ עַד שֶׁיָּבֹא הַשַּׁמָּשׁ וְיִתְּנוּ לוֹ: יח ר הַנִּכְנָס לִסְעוּדָה (לט) לֹא יִקַּח חֶלְקוֹ וְיִתְּנוּ לַשַּׁמָּשׁ, שֶׁמָּא יֶאֱרַע דָּבָר קַלְקוּל בַּפְּעוּדָה, אֶלָּא יִקָּחֵנוּ וְיַנִּיחֵנוּ וְאַחַר כָּךְ יִתְּנֵנוּ לוֹ: יט * שאוֹרְחִים הַנִּכְנָסִין אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, (מ) אֵינָם רַשָּׁאִים לִטֹּל מִלְּפָנֵיהֶם וְלִתֵּן לִבְנוֹ (מא) אוֹ (טו) לְעַבְדּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֶלָּא אִם כֵּן נָטְלוּ רְשׁוּת מִבַּעַל הַבַּיִת: כ תנְקֵיִּי הַדַּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם (מב) * לֹא הָיוּ מְסַבִּין בִּפְעוּדָה אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדְעִים מִי מַסֵּב (טז) עִמָּהֶם, מִפְּנֵי שֶׁגְּנַאי הוּא לְתַלְמִיד חָכָם לֵישֵׁב אֵצֶל עַם הָאָרֶץ בִּפְעוּדָה: כא אהַשַּׁמָּשׁ שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ עַל שְׁנַיִם, הֲרֵי זֶה אוֹכֵל עִמָּהֶם (מג) אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתְנוּ לוֹ (יז) רְשׁוּת. הָיָה מְשַׁמֵּשׁ עַל שְׁלשָׁה, אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם אֶלָּא אִם כֵּן נָתְנוּ לוֹ רְשׁוּת: כב באַחַר שֶׁשָּׁתִיתָ וְנִשְׂאַר יַיִן בַּכּוֹס לִשְׁתִּית חֲבֵרְךָ,

ר שם. ש שם וחלין צ"ד (ע"א). ת סנהדרין (נ"ג) [כ"ג] (ע"א). א ברכות מ"ה (ע"א). ב ארחות חיים (סי' ל) מִגְּמָרָא דְּמַסֶּכֶת תָּמִיד (כז:).

בַּאֵר הֵיטֵב

יְקַבֵּל חֲבֵרוֹ מִמֶּנּוּ וְיִשְׁתֶּה בְּעַל כָּרְחוֹ וְיָמוּת מַחֲמַת מִיאוּס, וְטַ"ז כָּתַב: אֲנִי רָאִיתִי בְּצַוָּאַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל (אות נד) שֶׁמַּזְהִיר מְאֹד שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת מִמַּה שֶּׁשִּׁיֵּר חֲבֵרוֹ, כִּי שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ חֹלִי בְּתוֹךְ גּוּפוֹ וְיֵצֵא רוּחַ מִפִּיו לְאוֹתוֹ שִׁיּוּר, עַיֵּן שָׁם:

יט (טו) לְעַבְדּוֹ. וְלַשַּׁמָּשׁ הַמְשַׁמֵּשׁ בַּפְּעוּדָה שָׁרִי. רַשַּׁ"ל (ש"ש) פָּרָק שֵׁנִי הַנָּשֶׁה סִימָן כ'. וְהַבַּאר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי הִעְתִּיק עוֹד מִשָּׁמוֹ וְהוּא הַדִּין לְאַחַר שֶׁנָּתַן לְכָל אֶחָד חֶלְקוֹ, עַיֵּן שָׁם, וְהָעַתְּקְתִּי אַחֲרָיו בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ אֲבָן הָעֵזֶר סִימָן כ"ח סָעִיף קָטָן ל"ב, וְתַרְצְתִּי עַל פִּי זֶה קַשְׁיָת (הב"י) [הַבַּיִת הַלֵּל] (שם ס"ק לז), עַיֵּן שָׁם. אֲבָל עַתָּה שַׁבְתִּי וְרָאִיתִי וְחָפַשְׂתִּי בְּמִהֲרַשַׁ"ל שָׁם, וְלֹא מָצָאתִי רַק כְּמוֹ שֶׁהַעְתַּקְתִּי כָּאן וְלֹא יוֹתֵר. וְנִרְאֶה לִי שֶׁלְּשׁוֹן הַשַּׁ"ז אַטְעִיתֵיהּ, שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף י"ח סָעִיף קָטָן ט' שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין רַק עַד אַחַר שֶׁנִּיֵּחַ לְכָל אֶחָד חֶלְקוֹ כָּרָאוּי, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הַבַּאר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי דְּהוּא הַדִּין כָּאן נָמֵי הַדִּין כֵּן וְלֹא דֵּק, עַיֵּן שָׁם.

כ (טז) עִמָּהֶם. אֲפִלּוּ בְּסַעֲדַת מִצְוָה, מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' רצא). וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּה (ס"ק כב) שֶׁמְּבִיא בְּשֵׁם שְׁלָ"ה (שער האותיות קדושת האכילה עמק ברכה ס"ב) כְּפָה דִּינֵי מוּסָר בַּפְּעוּדָה, וְכָתַב בְּשֵׁם רוֹקַחַ (סי' שכט), דְּרָךְ אֶרֶץ לֹא יֹאכַל אָדָם מֵעֲמַד וְלֹא יִשְׁתֶּה מֵעֲמַד וְלֹא יִקְנַח הַקַּעֲרָה כו', וְלֹא יַעֲמֹד מִיָּד אַחַר הַסְּעוּדָה, וְכָל מִין מַאֲכָל יִשְׁהֶה אַחֲרָיו כְּשִׁעוּר בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שָׁלוֹ. אֵיתָא בְּמַסֶּכֶת דֶּרֶךְ אֶרֶץ (רבה פ"ז וזוטא פ"ה) לֹא יִשְׁמַח אָדָם בֵּין הַבּוֹכִים וְלֹא יִבְכֶּה בֵּין הַשְּׂמֵחִים, וְלֹא יִהְיֶה עֵר בֵּין הַיְשֵׁנִים וְלֹא יָשֵׁן בֵּין הָעֵרִים, וְלֹא יוֹשֵׁב בֵּין הָעוֹמְדִים וְלֹא עוֹמֵד בֵּין הַיּוֹשְׁבִים, כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר אַל יְשַׁנֶּה אָדָם דַּעְתּוֹ מִדַּעַת חֲבֵרוֹ וּבְנֵי אָדָם. וְלֹא יִישַׁן אַחַר אֲכִילָה מִיָּד. וְעַיֵּן בְּרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת דֵּעוֹת (פ"ד) שֶׁהָאֲרִיךְ בִּדְבָרִים אֵלּוּ וְהַנִּהְגָּתָן:

כא (יז) רְשׁוּת. מִפְּנֵי שֶׁיְּזַמֵּן עִמָּהֶם. מִמֵּילָא אִם אוֹכְלִין מִידֵי דְּאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, אֵין לוֹ לֶאֱכֹל בְּלֹא רְשׁוּת. טַ"ז (סק"י):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁאִם הָאוֹרֵחַ נוֹהֵג אֵיזֶה פְּרִישׁוּת בְּדָבָר שֶׁעוֹשֶׂה מִשּׁוּם טָרְדָּ אִשּׁוּר, אֵינוֹ מְחֻיָּב לִשְׁמֹעַ לְבַעַל הַבַּיִת לַעֲבֹר, אֲבָל בִּפְרִישׁוּת בְּעָלְמָא טוֹב לְבַעֵר לְהַסְתִּיר מַעֲשָׂיו, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תהלים קא ב) 'אֶתְהַלֵּךְ בְּתֹם לְבָבִי בְּקֶרֶב בֵּיתִי', עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַשֻּׁלְחָן כּוֹס רֵיקָם [לְבוּשׁ]: יח (לט) לֹא יִקַּח חֶלְקוֹ וְכוּ'. הַבַּ"ח (ס"ד) פֵּרֵשׁ הַטַּעַם שֶׁנִּרְאֶה שֶׁחֶלְקוֹ בְּזוּיָה בְּעֵינָיו וְלֹא חָפֵץ בָּהּ וּמְסָרָהּ לְשַׁמָּשׁ, וְלָכֵן יַנִּיחֶנָּה לְפָנָיו דְּמַרְאֶה שֶׁמְּקַבֵּל בְּעֵינָיו אֲלָא דִּלְפִי שֶׁאֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל מְסָרָהּ לְבַסּוֹף לְשַׁמָּשׁ. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר דְּבַר קַלְקוּל, רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לָבוֹא לִידֵי קְטָטָה בַּעַל הַבַּיִת עִם הָאוֹרֵחַ. וּלְבוּשׁ פֵּרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ דִּלְפִיכָךְ לֹא יִתְּנֶנּוּ תֵּכֶף לְהַשַּׁמָּשׁ שֶׁמָּא יִהְיֶה קַלְקוּל בַּסְּעוּדָה וְיִצְטָרֵךְ לְחַלֵּק הַזֶּה לְחֶלֶק לִשְׁאָר הַמְסֻבִּין, אֶלָּא יַנִּיחֶנּוּ עַד אַחַר הַסְּעוּדָה וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן לוֹ. וְכָתַב הַטַּ"ז (סק"ט) דִּלְפִי זֶה אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין רַק עַד אַחַר שֶׁנִּיֵּחַ לְכָל אֶחָד חֶלְקוֹ כָּרָאוּי. כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כב) כְּשֶׁעוֹשֶׂה סְעוּדָה, דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְהַשְׁקוֹת בְּעַצְמוֹ לַמְסֻבִּין כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ב (ע"ב):

יט (מ) אֵינָם רַשָּׁאִים וְכוּ'. הוּא תַּקָּנַת חֲכָמִים מִפְּנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין צ"ד (ע"א) מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁזִּמֵּן שִׁלשָׁה אוֹרְחִים בְּשַׁנֵּי בַּצֹּרֶת וְלֹא הָיָה לוֹ לְהַנִּיחַ לִפְנֵיהֶם אֶלָּא כְּשָׁלשׁ בֵּיצִים, בָּא בְּנוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת נָטַל אֶחָד מֵהֶן חֶלְקוֹ וְנָתַן לוֹ, וְכֵן שֵׁנִי וְכֵן שְׁלִישִׁי, בָּא אֲבִיו שֶׁל תִּינוֹק מְצָאוֹ שֶׁמַּחֲזִיק אֶחָד בְּפִיו וּשְׁתַּיִם בְּיָדוֹ, חֲבָטוֹ בְּקַרְקַע וּמֵת, כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה אִמּוֹ עָלְתָה לַגַּג וְנָפְלָה וּמֵתָה, אַף הוּא עָלָה לַגַּג וְנָפַל וּמֵת, עַיֵּן שָׁם. וְכָתְבוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כב) דְּדָוְקָא בִּכְהַאי גַּוְנָא דְּשַׁ"ס שָׁהְיְתָה סְעוּדָה מְצֻמְצֶמֶת וּמִתְבַּיֵּשׁ בַּעַל הַבַּיִת כְּשֶׁיִּחְסַר לָהֶם, אֲבָל אִם יֵשׁ הַרְבֵּה עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁלֹּא יֶחְסַר עַל יְדֵי זֶה רַשָּׁאִים לִתֵּן לָהֶם. וּלְפִי זֶה כָּל שֶׁכֵּן אִם כְּבָר כִּלּוּ לֶאֱכֹל וְנִשְׁתַּיֵּר מַחְתָּ לִתֵּן לָהֶם מֵהַשִּׁירַיִם, וּבְסַפָּר (שָׁמָן) [מַעֲשֶׂה] רוֹקַחַ (על הרמב"ם ברכות פ"ז ה"י) חוֹכֵךְ בְּכָל זֶה לְהַחְמִיר: (מא) אוֹ לְעַבְדּוֹ. (מא) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּדָוְקָא לְעַבְדּוֹ אֲסוּר אֲבָל לַשַּׁמָּשׁ הַמְשַׁמֵּשׁ בַּסְּעוּדָה שָׁרִי, (נא) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאַף לַשַּׁמָּשׁ אָסוּר:

כ (מב) לֹא הָיוּ מְסַבִּין וְכוּ'. אֲפִלּוּ בִּסְעוּדַת מִצְוָה [אַחֲרוֹנִים], וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה לא היו): כא (מג) אַף עַל פִּי וְכוּ'. דְּמִסְתָּמָא נִתְרַצּוּ לָזֶה שֶׁיֹּאכַל עִמָּהֶם מְעַט מִשֶּׁלָּהֶם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם זִמּוּן עַל יְדֵי זֶה, וּמִמֵּילָא אִם אוֹכְלִין מִידֵי דְּאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו אֵין לוֹ לֶאֱכֹל בְּלֹא רְשׁוּת. וְכָתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק כד) דְּאָפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין אִם הָיוּ הָאוֹכְלִין תִּשְׁעָה [דָּבָר שֶׁמְּזַמְּנִין עַל זֶה] יָכוֹל הָעֲשִׂירִי גַּם כֵּן לֶאֱכֹל בְּלֹא רְשׁוּת, דְּמִסְתָּמָא נִיחָא לְהוּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם זִמּוּן בַּשֵּׁם:

בְּאוּר הַלָּכָה

אֵין צָרִיךְ לְשָׁרְתוֹ בְּכָךְ, כִּי אֵין זֶה כְּבוֹדוֹ לֵילֵךְ לְשׁוֹקִים, וְהָעִתִּיקוֹ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י). וְעַיֵּן שָׁם עוֹד בַּאוּר:

יט * אוֹרְחִים הַנִּכְנָסִים וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"מ) הַטַּעַם דְּעַל יְדֵי זֶה מְחַבְּבִים בַּעַל הַבַּיִת שֶׁיִּשְׂחַק לָהֶם. כָּתַב בְּסֵפֶר תּוֹסְפוֹת יְרוּשָׁלַיִם (ד"ה איתא), אֵיתָא בִּירוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת [פֶּרֶק ו' הֲלָכָה ו'] אֵין רְשׁוּת לְאוֹרֵחַ לִפְנֵס אֶחָד שֶׁלֹּשׁ פְּרִפְרָאוֹת, עַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ בַּעַל סֵפֶר חֲרָדִים. וְלֹא יָפָה הֵם עוֹשִׂים הַבָּאִים לִסְעוּדַת מְלִילָה וְנָשׁוּאִין וְכַדּוֹמֶה בְּסוֹף הַסְּעוּדָה, דְּקָעֲמִים אֵין לְבַעַל הַבַּיִת מָה לִתֵּן לִפְנֵיהֶם וְנִמְצָא מְחַבְּבִישׁ:

כ * לֹא הָיוּ מְסַבִּין וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּשֵׁם אַחֲרוֹנִים, וְהוּא נוֹבַע מִסֵּפֶר מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' רצא), וְלֹא יָדַעְתִּי מְקוֹרוֹ*), וְגַם אֵין הָעוֹלָם נִזְהָרִין בָּזֶה כְּלָל. וּמֵהַשַּׁ"ס שֶׁלְּהֵי פֶּרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (מג:) דְּאִיתָא שָׁם דְּיִלְמָא אָתֵי לְאִימְשׁוּכֵי בָּתְרֵייהוּ גַּם כֵּן אֵין רְאָיָה כְּלָל לְהַחְמִיר, דְּאָפְשָׁר דְּלֹא שַׁיְּכָא אֶלָּא בִּסְעוּדַת רְשׁוּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּסְעוּדָה שֶׁהִיא שֶׁל מִצְוָה אָפְשָׁר דְּעַל זֶה שַׁיָּךְ מַה שֶּׁאָמְרוּ חָזַ"ל (סוטה כא.) מִצְוָה בְּעִידָּנָא דְּעָסֵיק בָּהּ מְגַנֵּי [מן הַיְסוּרִין] וּמַצְלֵי [מן הַחֲטְאָ]. וְנִרְאֶה לִי שֶׁאֶפְלוּ לְדִידֵיהּ אִם יָכוֹל לִהְיוֹת תּוֹעֶלֶת מִמַּה שֶּׁהַתַּלְמִיד חָכָם מְסֻבּ עִמָּהּ, כְּגוֹן מַה שֶּׁנּוֹהֲגִין בִּזְמַנֵּנוּ חֲבוּרָה שֶׁל מְכַנְּסֵי אוֹרְחִים אוֹ שֶׁל גּוּמְלֵי חֲסָדִים וְכַדּוֹמֶה שֶׁעוֹשִׂין סְעוּדָה בִּזְמַן הַמַּיְחַד לָהֶם, וּמִמַּה שֶּׁהַתַּלְמִיד חָכָם יִהְיֶה אֵז בֵּינֵיהֶם יִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה הַדָּבָר יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ בַּדָּבָר, וְאַדְרַבָּה כְּבוֹד הַתּוֹרָה הוּא כְּשֶׁמְּצוּיָתִיהּ מִתְחַזֵּקֶת. וְעוֹד אָפְשָׁר דְּאֶפְלוּ לְדִידֵיהּ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן יוֹשֵׁב עִמָּהֶם בַּחֲבוּרָתָם דְּגַוְנֵי הוּא לוֹ, אֲבָל כְּשֶׁהַתַּלְמִיד חָכָם יוֹשֵׁב בַּחֲבוּרָה שֶׁל אֵיזֶה לוֹמְדִים הַיּוֹשְׁבִים סְבִיבָיו, אַף שֶׁבִּסְעוּדָה הַהִיא יֵשׁ הַרְבֵּה עַמֵּי הָאָרֶץ גַּם כֵּן [אוֹ אֲפָשָׁר דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁיּוֹשֵׁב בְּמָקוֹם מְיֻחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ], לֵית לָן בָּהּ, וְהָכִי דַּיֵּיק לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדְעִין מִי מַסֵּב עִמָּהֶן דְּמַשְׁמַע אֲצָלָם מַמָּשׁ, וְכַפֵּרוּשׁ רַשַּׁ"י (סנהדרין כג. ד"ה ואין נכנסין) דְּגַנַּאי לְתַלְמִיד חָכָם לֵישֵׁב אֵצֶל עַמֵּי הָאָרֶץ. וְזָכָר לַדָּבָר הָא דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (רות ו ד) עַל הַפָּסוּק (קהלת ז ח) 'טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ' דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָווּ בִּסְעוּדַת מִילָה שֶׁל אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה, וְאָמְרוּ אֵינָהוּ בְּדִידְהוּ [רָצוֹנוֹ לוֹמַר שְׁאָרֵי בְּנֵי אָדָם] וַאֲנַן בְּדִידָן, עַיֵּן שָׁם בְּמִדְרָשׁ:

*) יש שהביאו שרבינו עצמו הגיה ע"ז: והוא נובע מדברי הרמ"א ביו"ד סי' רס"ה סעיף י"ב בשם התוס' בפסחים קיד. ד"ה ואין מיסב.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

פָּנִים לְאַחַר שֶׁנִּיֵּחֲנוּ מַתָּר לִתֵּן לַשַּׁמָּשׁ, וְכֵן כָּתַב הַפְּרִישָׁה (סק"ט), עַיֵּן שָׁם: (נב) שֶׁיְּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט ס"ק יד). וְהֵהִיא דְּסָעִיף י"ח מְיֻרֵי כְּשֶׁכִּבְּרָ שָׁבַע הָאוֹרֵחַ אוֹ שֶׁהָיָה הָרִבָּה עַל הַשֻּׁלְחָן וְכַנַּ"ל, אוֹ מְיֻרֵי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה הָאוֹרֵחַ לֶאֱכֹל כְּלָל, וּבְכִגּוֹן זֶה אָפְשָׁר דְּלֹא תִּקְנוּ כְּלָל, וּמִתְיַשֵּׁב הֶעְנְיָן גַּם אֵיפְכָּא (דְּשָׁמָן) [דְּמַעֲשֶׂה] רוֹקַחַ הַנַּ"ל:

וְעַיֵּן בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות חולין פ"ח אות צה) שֶׁדִּעְתּוֹ דְּזֶה הַסָּעִיף מְיֻרֵי כְּלִי תַּקָּנָתָא דְּסָעִיף כ"ב, אֲבָל בְּתַקָּנָתָא שָׁרִי. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכִי (ס"ק יא) שֶׁמִּצְדֵּד דְּאִפְלוּ אִם חֲבֵרוֹ לוֹקֵחַ מֵעַצְמוֹ צָרִיךְ גַּם כֵּן לַעֲשׂוֹת הַתַּקָּנָתָא הַמְבֹאָר בְּסָעִיף כ"ב, עַיֵּן שָׁם: יט (נא) רַשַּׁ"ל (ש"ש חולין פ"ז סי' כ), וְכִדְמַשְׁמַע לְעֵיל בְּסָעִיף י"ח דַּעַל כָּל

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בַּפְּעוּדָה סִימָן קע קעא

(מד) קָנַח מְקוֹם נְשִׁיקַת הַפֶּה מִשּׁוּם מְאוּס, וְלֹא תִּשְׁפֹּךְ מִשּׁוּם בַּל תַּשְׁחִית, אֲבָל אַחַר שְׁתִיַּת מַיִם שְׁפֹךְ מֵהֶם (מה) דָּרֶךְ שָׁם. הַגָּהָה: אַחַר כָּל אֲכִילָתְךָ אֱכֹל מֶלַח, וּלְאַחַר כָּל שְׁתִיָּתְךָ שְׁתֵה מַיִם, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקַמָּן סִימָן קע״ט (ס״ו). וְנִרְאֶה לִי דַּוְקָא שֶׁלֹּא הָיָה מֶלַח בְּפִת אוֹ בְּמַאֲכָלִים שֶׁאָכַל, וְכֵן שֶׁלֹּא שָׁתָה מַשְׁקֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם, אֲבָל בְּלָאו הָכִי לֵיכָּא לְמִיחַשׁ. וְכֵן נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְזָהֵר בַּאֲכִילַת מֶלַח וּשְׁתִיַּת מַיִם אַחַר הַסְּעוּדָה, מִטַּעַם שֶׁנִּתְבָּאֵר:

קעא שֶׁלֹּא לְנַהֵג בְּזִיּוֹן בְּאֲכָלִין. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת נ׳ (ע״ב).

א א**עוֹשֶׂה אָדָם** (א) **צְרָכָיו** (ב) **בַּפַּת. וְהָנֵי מִלֵּי דְּלֹא מְמָאִיס בֵּיהּ,** (ג) **אֲבָל מִידֵי דְּמְמָאִיס בֵּיהּ,** (ג) (ד) * **לֹא. * הִלְכָךְ אֵין מַנִּיחִין עָלָיו בָּשָׂר חַי, וְאֵין מַעֲבִירִין עָלָיו** (ה) **כּוֹס מָלֵא, וְאֵין סוֹמְכִין בּוֹ הַקְּעָרָה** (ו) * **אִם הָיָא** (ז) **מְלֵאָה דָּבָר שֶׁאִם יִפֹּל עַל הַפַּת יִמְאַס, וְאֵין נוֹטְלִין הַיָּדַיִם בְּיֵינָן בֵּין חַי בֵּין מְזוּג אֲפִלּוּ נְטִילָה** (ח) **שֶׁאֵינָהּ צְרָכָהּ אֲכִילָה,** (ט) **וְאֵין זוֹרְקִין** (י) **הַפַּת מִשּׁוּם בְּזִיּוֹן אֲכָלִים. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין זוֹרְקִין אֶת הַפַּת, כָּךְ אֵין זוֹרְקִין אֲכָלִין** (י) **הַנִּמְאָסִים עַל יְדֵי זְרִיקָה, אֲבָל מִידֵי דְּלֹא מַמְאִיס,** (יא) **כְּגוֹן אֱגוֹזִים וְרִמּוֹנִים**

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **לֹא.** וְדָבָר שֶׁהוּא צְרָךְ הָאָדָם אוֹ לִרְפוּאָה לֵיכָּא בְּזוּי וּמַהַאי טַעְמָא נוֹטְלִים לַיָּדַיִם בְּמַשְׁקִין אִי לֵיכָּא מַיִם. מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) עַיֵּן שָׁם: (ב) **הַפַּת.** אֲפִלּוּ לֹא מַמְאִיס בְּכָךְ. בַּ״ח (ס״א). כְּשֶׁרוֹאִים אֲכָלִים מֻנָּחִים עַל הָאָרֶץ אָסוּר לֵילֵךְ וּלְהַנִּיחָם, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַגְבִּיהָם, מִטַּעַם דֶּרֶךְ כ׳ (ע״ב). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

בְּאוּר הֲלָכָה

א * **לֹא.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ וְדֶרֶךְ הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת כֵּן וְכוּ׳, כֵּן מוּכָח מִסְּגִיָּא דְּמַהוּ לְפָעֵל זַיְתִים שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) לְקַמָּן שָׁאְרוּ חַזַ״ל (שבת נ״), וְאַף דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם תַּרֵץ מִשּׁוּם דְּאָפְשָׁר בְּבוֹרִית, הוּא דָּחוּק, דְּהָא מַתָּר אָדָם לָסוּךְ בְּשָׂמָן וְלֹא אִסְרִינַן מִשּׁוּם דְּאָפְשָׁר בְּבוֹרִית, וְעַל כָּרְחָךְ דְּמִשּׁוּם שֶׁדֶּרֶךְ הָעוֹלָם כֵּן שָׁרִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּפְצִיעַת זַיְתִים אַף שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָן שֶׁמֶן אֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לָסוּךְ בְּפֵרוֹת. וּלְפִי כָּל זֶה אֵין לָנוּ מָקוֹר לְדִבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב דְּדָבָר שֶׁהוּא צְרָךְ הָאָדָם לֵית בֵּיהּ מִשּׁוּם הָפְסֵד אֲכָלִין, וְאַדְרַבָּה הַמְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן זֶה יִרְאֶה דְּאָסוּר לִטֹּל יָדַיִם בְּמַשְׁקֶה מִשּׁוּם הָפְסֵד אֲכָלִין, וְלָאו בְּשׁוּפְטָנֵי עָסְקִינַן דְּיִשׁ לְמַשְׁקֶה הֵיכָא דְּיֵשׁ לוֹ מַיִם, וְעַל כָּרְחָךְ דְּכָל הֵיכָא דְּאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת כֵּן יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם הָפְסֵד אֲכָלִין בְּכָל גַּוְנֵי. וּמַה שֶּׁהֵבִיא מַהֲרַמְבַּ״ם (ברכות פ״ז ה״ט) דְּלֹא אָסוּר הָפְסֵד אֲכָלִין כִּי אִם דֶּרֶךְ בְּזִוי וּבְעִיטָה, הַמְעַיֵּן שָׁם יִרְאֶה דְּנְטִילַת יָדַיִם וּכְהַאי גַּוְנָא שֶׁהֲאֲכָלִין נִפְסָד מִקְרֵי דֶּרֶךְ בְּזִוי וּבְעִיטָה. וּלְפִי דִּבְרֵינוּ אֵין לָנוּ מָקוֹר שֶׁיִּהְיֶה מַתָּר לִטֹּל יָדַיִם בְּשָׂאר מַשְׁקִין אֲפִלּוּ אִי לֵיכָּא מַיִם, זוֹלַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהֵבִיא הַמְחַבֵּר בְּסִימָן ק״ס סָעִיף י״ב וְעָלָיו רָמַז הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וּכְבָר כָּתַבְנוּ שָׁם בְּבַאוּר הֲלָכָה (ד״ה ובשעת הדחק) שֶׁלֹּא נִמְצָא זֶה רַק בְּאוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ ס), וְאַף הוּא לֹא כָּתַב שָׁם רַק בְּדֶרֶךְ שָׁמָּא וּמִטַּעַם אַחַר דְּאָפְשָׁר דְּלֹא חָיְישִׁינַן לְהָפְסֵד אֲכָלִין בְּשָׁעַת הַדְּחָק, וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּכָל זֶה:

* **הִלְכָךְ אֵין מַנִּיחִין עָלָיו וְכוּ׳. וְהוּא הַדִּין עַל הָאֲכָלִין, דְּמֵימְאַסִי עַל יְדֵי זֶה וְאֵית בְּהוּ מִשּׁוּם הָפְסֵד אֲכָלִין. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה** סוֹף סִימָן ש״נ **דְּאָסוּר לִגְרֹם לַאֲכָלִין שֶׁיִּאָסְרוּ בַּהֲנָאָה, כְּגוֹן לְתְלוֹת עַל הַמַּתִּים דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ, דְּמַפְסִידָן עַל יְדֵי זֶה,** עַיֵּן שָׁם:

* **אִם הִיא מְלֵאָה וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ז). **וְרָאִיתִי בְּקִצּוּר מְגַדִּים** (מש״ז סק״ב) **שֶׁכָּתַב דְּנִרְאֶה לוֹ דַּוְקָא לִסְמֹךְ הַקְּעָרָה שָׁרֵי דְּצָרְךָ אֲכִילָה הִיא [וְרָצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁאֵינָהּ מְלֵאָה], אֲבָל לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלֵאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרָךְ אֲכִילָה כְּגוֹן לִסְמֹךְ אֵיזֶה דָּבָר, אָסוּר,** דְּהָוֵי כְּמוֹ זְרִיקָה, עַיֵּן שָׁם. **וְלֹא נְהִירָא, דְּאִיתָא בְּרַשְׁבָּ״א** (ברכות נ: ד״ה ולענין) **בְּהָדְיָא דִּלְשְׁמוּאֵל שָׁרֵי לִסְמֹךְ קְעָרָה רֵיקָנִית, עַיֵּן שָׁם:**

אִם הַקְּעָרָה בְּתַחְתִּיתוֹ אֵינוֹ נָקִי וְיָמֵאס הַפַּת עַל יְדֵי זֶה: (ז) **מְלֵאָה וְכוּ׳.** אֲבָל כְּשֶׁאֵינָהּ מְלֵאָה שָׁרֵי לִסְמֹךְ, אַף דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בַּפַּת, דְּעוֹשֶׂה אָדָם כָּל צְרָכָיו בַּפַּת וְכַנַּ״ל. וְהוּא הַדִּין דְּמַתָּר לְכַסּוֹת בּוֹ כְּלִי [טור]: (ח) **שֶׁאֵינָהּ צְרָךְ אֲכִילָה.** דְּאִלּוּ בִּנְטִילָה לַאֲכִילָה בְּלָאו הָכִי אָסוּר לְכַתְּחִלָּה פּוֹסְקִים [עַיֵּן בְּסִימָן ק״ס סָעִיף י״ב], דְּאֵין נְטִילָה אֶלָּא בְּמַיִם, אֶלָּא אַף בָּזֶה שֶׁאֵינָהּ צְרָךְ אֲכִילָה אָסוּר מִשּׁוּם בְּזִיּוֹן הַיַּיִן, (ט) וְהוּא הַדִּין בְּשָׂאר מַשְׁקִין אָסוּר. וּבְשָׁעַת הַדְּחָק עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ק״ס סוֹף סָעִיף י״ב, וּבְבַאוּר הֲלָכָה שָׁם (ד״ה ובשעת הדחק): (ט) **וְאֵין זוֹרְקִין הַפַּת.** וּמְבֹאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומשמע לי) וּשְׂאָר פּוֹסְקִים דְּפַת חֲשִׁיבָא טְפֵי מִשְּׂאָר אֲכָלִין, וּבְדִידֵיהּ אָסוּר אֲפִלּוּ אִם לֹא נִמְאַס עַל יְדֵי זְרִיקָה, כְּגוֹן שֶׁזּוֹרְקוֹ עַל גַּבֵּי מָקוֹם נָקִי, דְּזִלְזוּל הוּא לַפַּת: (י) **הַנִּמְאָסִים עַל יְדֵי זְרִיקָה.** כְּגוֹן (ט) תְּאֵנִים וְכַדּוֹמֶה שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּן שֶׁהֵם רַכִּים (י) וּמִתְמַעֲכִים עַל יְדֵי זְרִיקָה וְנִמְאָסִים: (יא) **כְּגוֹן אֱגוֹזִים וְכוּ׳.** שֶׁהֵם קָשִׁים וְאֵינָם מִתְמַעֲכִים. (יא) וּמְיֵרֵי שֶׁזָּרְקוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כב (מד) **קָנַח מְקוֹם וְכוּ׳.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף ט״ז בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק לז): (מה) **דָּרֶךְ שָׁם.** כְּדֵי לִשְׁטֹף הָרֹק שֶׁנִּגַּע דָּרֶךְ שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְקַמָּן בְּסִימָן רל״א (סק״ה) מֵעִנְיְנֵי אֲכִילָה. יְזָהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל לֵב בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף [מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט)]. כָּתַב אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כג) בְּשֵׁם שְׁלָ״ה (שער האותיות קדושת האכילה עמק הברכה ס״ד), יֵיטִיב לִבּוֹ בְּסְעוּדָתוֹ, אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכַל פִּתּוֹ בְּשִׂמְחָה. יֹאכַל הַטּוֹב וְהַמּוֹעִיל לוֹ לִרְפוּאָה, וְלֹא מַה שֶּׁעָרַב לוֹ לְפִי שָׁעָה. וְלֹא יִישַׁן סְמוּךְ לַאֲכִילָה, אֶלָּא יַמְתִּין אַחַר אֲכִילָה. וְעַיֵּן בְּרַמְבַּ״ם הִלְכוֹת דֵּעוֹת פֶּרֶק (ו׳) [ד׳] שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּדְבָרִים אֵלּוּ וְהַנְהָגָתָן. גַּם הָאֱרִיךְ בִּשְׁלָ״ה (שם ס״ב) לְזָהֵר מֵרִבּוּי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, אֶלָּא יֹאכַל וְיִשְׁתֶּה רַק לְהַעֲמִיד וּלְהַבְרוֹת אֶת גּוּפוֹ מְזֻמָּן לַעֲבוֹדַת הַנָּפֶשׁ, וּבְזֶה כָּל סְעוּדוֹתָיו הָוְיָן סְעוּדַת מִצְוָה. וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁהֵבִיא עוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים הַנּוֹגְעִים בְּעִנְיָן זֶה:

א (א) **צְרָכָיו.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר צְרָךְ תַּשְׁמִישָׁיו וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקַמָּן: **(ב) בַּפַּת.** וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׂאָר אֲכָלִין: **(ג) אֲבָל מִידֵי דְּמְמָאִים וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ (ג) בִּשְׂאָר אֲכָלִין גַּם כֵּן אָסוּר: (ד) **לֹא.** וְאִם (ג) עוֹשֶׂה לִרְפוּאָה שָׁרֵי אֲפִלּוּ מְמָאִיס בֵּיהּ וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן שכ״ח סָעִיף כ׳, וַאֲפִלּוּ בְּלֹא רְפוּאָה אִם הוּא דָּבָר שֶׁהוּא צְרָךְ הָאָדָם (ג) וְדֶרֶךְ הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת בָּהֶאֱכָל צְרָךְ זֶה גַּם כֵּן שָׁרֵי, וּמִטַּעַם זֶה מְזֻלְפִין הַקַּרְקַע בְּיֵין וְסָכִין הַגּוּף בְּיַיִן וְשֶׁמֶן כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי. אָסוּר לִפְצֹעַ זֵיתִים (ד) לִטֹּל יָדָיו בְּמֵימֵי הַיּוֹצְאִים מֵהֶם [שֶׁחֲזָקִים הֵם וּמַעֲבִירִים אֶת הַזֵּהָמָא], מִפְּנֵי שֶׁהַזֵּיתִים נִמְאָסִים עַל יְדֵי זֶה וְאֵיכָא הָפְסֵד אֲכָלִין [גְּמָרָא (שבת נ:)]: **(ה) כּוֹס מָלֵא.** שֶׁקָּרוֹב (ה) הַדָּבָר שֶׁיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו וְיִמָּאֵס: **(ו) אִם הִיא וְכוּ׳.** וְגַם כֵּן (ו) מִטַּעַם הַנַּ״ל, (ז) וְכָל שֶׁכֵּן

א (ס) מְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים: **(ג)** מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן): **(ד)** עַיֵּן בְּאוֹר הֲלָכָה (ד״ה לא): **(ז) הָעַתָּקְתִּי פֵּרוּשׁ הָרִי״ף** (שבת כג.) **וְהָרַא״ש שָׁם** (פ״ד סי׳ ט) **וּבְקָרֶךְ שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ** (ברכות פ״ו סי׳ לב), **וְהִשְׁמַטְתִּי פֵּרוּשׁ רַשִׁ״י** (שבת נ: ד״ה לפצוע) **[שֶׁמְּבִיאוֹ הַמָּגֵן אַבְרָהָם** (סק״א)] **שֶׁפֵּרַשׁ נָטְנַת הַשִּׁ״ס דְּאָסוּר לִפְצֹעַ זֵיתִים עַל הַפַּלַּע כְּדֵי לְמַתֵּק מְרִירוּתוֹ, מִשּׁוּם דְּהַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים חוֹלְקִים עָלָיו** [וַאֲפִלּוּ הָכָא הָרַמְבַּ״ן (שם ד״ה מהו) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם ד״ה מהו) וְחִדּוּשֵׁי הָר״ן (שם ד״ה מהו) בְּשֵׁם הָרַא״ה וְרִיטְבָ״א (שם) וּמְאִירִי (ד״ה מותר) וְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה] **וּכְבִירָא לְהוּ דְּאֵין בְּזִוי אֲכָלִין כְּמַה שֶׁנַּעֲשָׂה לְהָכְשֵׁר הָאֹכֶל עַצְמוֹ,** וּמָגֵן אַבְרָהָם בְּוַדַּאי לֹא רָאָם, וּלְפִיכָךְ מַשְׁוֶה לֵיהּ בְּפַלְגְּתָא: **(ס)** הָרַא״ה בְּהִלְכוֹת הָרִי״ף (ברכות נ:): **(ו)** הָרַא״ה (שם) [וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה (לו: ד״ה ואין סומכין) בְּפֵרוּשׁ הַבְּרַיְתָא] וְרִיאַ״ז בְּהִלְכוֹתָיו (שלה״ג אות ב) **וּבְשִׁטָּה מְקֻבֶּצֶת** (ד״ה ה״ג) דְּהַשְׁתָּא שָׁמָּא יִשְׁפֹּךְ, וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב): **(ז)** עַיֵּן בַּבַּ״ח (ס״א): **(ס)** כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא מְשׁוּם דְּמִימְאַס, וְזֶה שֶׁיָּכוֹל אֲפִלּוּ בְּשָׂאר מַשְׁקִים: **(ט)** רַשִׁ״י (ברכות נ: ד״ה מידי) וְהוּא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומשמע לי): **(י) וְרָצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ זוֹרְקוֹ בְּמָקוֹם נָקִי אָסוּר:** (יא) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה והא דפירש):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah